

ABD'İN SOĞUK SAVAŞ SONRASI HEGEMONYA ÇABALARI ETKİSİNDE NATO'NUN KOSOVA MÜDAHALESİ

Jülide KARAKOÇ*

Özet:

NATO'nun Kosova müdahalesi Birleşmiş Milletler Antlaşması, Kuzey Atlantik Antlaşması, güç ilişkileri, ABD hegemonyası ve diğer aktörler çerçevesinde, müdahale öncesi ve sonrası gelişmeler ile birlikte, ele alınmakta ve tartışılmaktadır. Müdahalenin Birleşmiş Milletler ve NATO kurucu antlaşmalarının ihlali olduğu vurgulanarak, bu müdahalenin NATO'nun konumunu, amaçlarını ve çıkarlarını yansıtmadığı ileri sürülmektedir. Tersine, ABD kendi ulusal çıkarlarını, onlara çok taraflı bir nitelik kazandırarak, NATO çerçevesine taşımıştır. Böylece, Soğuk Savaş sonrası dönemde, Avrupa ve Orta Asya arasında bağlantı yolu üzerinde bulunan Balkanlarda etkinliğini ortaya koyarak, enerji hatlarının geçiş istikametini kendi kontrolü altına almıştır. Bu bağlamda, ABD'nin hegemon gücü, müdahale öncesindeki süreçte varolan görüş ayrılıkları ve yapılan tartışmalara rağmen, kanıtlanmıştır. Bununla birlikte, Amerikan çabalarının bir sonucu olarak, bir "insanlığa karşı suç"u önleme gerekçesine dayandırılmış olan kuvvet kullanımının, Kosova'da sorunun hâlâ çözülmemiş olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sorun çözücü bir yöntem olmadığı ve yine ABD'nin çıkarlarına hizmet ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD çıkarları, NATO, güç ilişkileri, hegemonya, kuvvet kullanma.

NATO'S INTERVENTION IN KOSOVO UNDER THE INFLUENCE OF THE HEGEMONIC EFFORTS OF THE U.S.A. AFTER THE COLD WAR

Abstract:

NATO's armed intervention in Kosovo is examined and discussed in the context of the Charter of the United Nations and the North Atlantic Treaty, the relations of power, the hegemony of U.S.A. and the other international actors with the events before and after the intervention. Emphasizing on the violation

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, jkarakoc@yahoo.com.

of the establishing treaties of NATO and United Nations, it is argued that this operation doesn't reflect the objectives, interests and the position of NATO. On the contrary, the U.S.A. has managed to carry her national interests into the organization's frame by transforming them to a multilateral character. Therefore, after the Cold War, in the Balkans, a road of transition between the Europe and the Central Asia, she has taken the control over the line of energy. In this context, the U.S.A.'s position as a hegemonic power has been proven amid the disputes and the varying points of view before this intervention among the NATO's member countries. However, the use of force centered American efforts declared aim being the prevention of "crime against humanity" has shown that this method hasn't resolved the problem in Kosovo in that it still continues, but served the U.S. interests.

Keywords: U.S. interests, NATO, relations of power, hegemony, use of force.

GİRİŞ

Kosova, 1945'te Tito liderliğinde kurulan Yugoslavya Sosyalist Federasyonu (1992'de Yugoslavya Federal Cumhuriyeti olan) içinde yer almaktadır. Nüfusun yaklaşık yüzde 90'ını Arnavutlar oluşturmaktayken, yüzde 10'u Sırp ve Karadağlılardan oluşmaktadır. Ayrıca, 15 bin kadar da Türk olduğu bilinmektedir (United Nations, 1995: 6).

Kosova hem Arnavutlar hem de Sırlar için çok önem taşımaktadır: Bir yandan, çoğunluğu oluşturan Arnavutlar, burayı kendi bölgeleri olarak nitelendirmektedirler. Kosova'nın bağımsız olmasını ve son aşamada da Arnavutluk ile birleşmesini istemektedirler. Öte yandan ise, Sırlar, Kosova'yı kendi çıkış yerleri, anavatanları olarak görmektedirler: Burası, Kosova Meydan Muharebesi (1389) ile, "öteki" olarak tanımladıkları Osmanlılara karşı savaştıkları ve yenildikleri yerdir. Aynı zamanda, pek çok ortodoks kilisesi ve manastırını barındırmaktadır. Böylece, Kosova Sırp milliyetçiliğinin doğuş yeri ve kültürel merkez olarak değerlendirilmektedir (United Nations, 1995: 7).

Arnavutlar, Yugoslavya Sosyalist Federasyonu dahilinde rahat yaşamışlardır. Hırvat asıllı Tito'nun Sırp karşıtı bir politika izlemesi bunun en önemli nedenini oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Tito "küçük Sırbistan, büyük Yugoslavya" olarak ifade edilebilecek Sırp karşıtı politikası ile Sırların etkinliğini kırmaya çalışmıştır. Böylece, 1930'larda dünyada faşizmin yükselen etkisiyle Sırplaştırma politikalarına maruz kalan Yugoslavya halklarından olan Arnavutlar Tito döneminde bu uygulamalardan kurtulmuşlardır (ICG, 2001: 12).

Öte yandan, Tito'nun bu politikasının bir devamı olarak, 1974 Anayasası ile yalnızca Sırbistan'da iki bölgeye özerklik tanınmıştır. Bunlardan biri Voyvodina, diğeri ise Kosova'dır.

Arnavutların bu dönemde rahat yaşayabilmelerinin bir diğer nedeni ise 1950'den itibaren uygulamaya konulan "özyönetim" politikasıdır. Bu özyönetim çerçevesinde, her topluluk kendi eğitim kurumlarına, kültürel merkezlerine, basın-yayın organlarına vs. sahip olabilmıştır (ICG, 2001: 13).

Ancak, Tito'nun 1981'de ölmesi ve 1987'den itibaren de Miloseviç'in Sırbistan'ın yönetimini ele geçirmesiyle durum tersine dönmüştür. Miloseviç'in iktidarı ile Belgrad merkezî yönetimi tarafından 1989'da Voyvodina ile birlikte Kosova'nın da özerkliği kaldırılmıştır. Bununla birlikte sorunlar başlamıştır çünkü bu dönemde tekrar bir Sırplaştırma politikası uygulamaya koyulmuştur. Bu çerçevede, Arnavutların kültürel ve eğitim hakları kaldırılmış ve okulları kapatılmıştır. Yerel medya yasaklanmış, ekonomik yapı Sırplaştırılmıştır (ICG, 2001: 14).

Bu yaşananlara Arnavutlardan ilk tepki İbrahim Rugova liderliğinde başlatılan "pasif direniş" ile gelmiştir. Direnişin amacı, uluslararası kamuoyununun dikkatini çekerek uluslararası bir destek sağlamaktır. Direniş çerçevesinde, Sırbistan ve Yugoslavya ile tüm iletişim kesilmiştir. Adeta bir "paralel devlet" kurulmuştur: Eğitim ve sağlık hizmetleri evlerde verilmektedir ve Rugova'nın da Piriştine'de bir ofisi bulunmaktadır. Bu dönemde, Kosova Parlamentosu'nun 4/5'ini oluşturan Arnavutlar, 2 Temmuz 1989'da, Kosova'nın Yugoslavya Sosyalist Federasyonu içinde ayrı bir cumhuriyet olduğunu söyleyen bir karar almış ve 1990'da yeni bir anayasa kabul etmiştir. 22 Eylül 1991'de de, Kosova Cumhuriyeti ilan edilmiştir (Clark, 2001:793).

Uluslararası destek almak amacıyla başlatılan pasif direniş amacına ulaşamayınca, Arnavutlar silahlı mücadeleye yönelmiştir. Bu silahlı mücadeleye liderlik eden örgüt ise Kosova Kurtuluş Ordusu UÇK (*Ushtria Clirintore Kosoves*)'dir. UÇK silahlı eylemleriyle 1997'den itibaren gündeme gelmeye başlamıştır. Zamanla, UÇK etkinliğini öyle arttırmıştır ki, Kosova Parlamentosu Temmuz 1998'de UÇK'nın silahlı mücadelesinin meşruiyetini kabul etmiştir (De La Gorce, 1999: 72).

UÇK'nın eylemleri ile birlikte, Kosova'da iç çatışma yaşanmaya başlamıştır. Bu arada, Yugoslavya da UÇK ile mücadele gerekçesiyle Arnavutlar üzerindeki baskısını arttırmıştır. Öyle ki, bu dönemde Sırpların Arnavutlara karşı eylemlerinin soykırım derecesinde vahim eylemler olduğu öne sürülmüştür.

İşte böyle bir çerçevede yaşanan iç çatışmaya NATO'nun müdahalesi söz konusu olmuştur. Askerî müdahalenin gerekçesi ise, bölgede barış ve güvenliği tehdit eden bu çatışma sürecinde, insanlığa karşı suç işlenmesinin önlenmesidir. Bu çalışmada, NATO'nun Kosova müdahalesinin hem belirtilen amaçları hem de sonuçları açısından başarısız olduğu ileri sürülmektedir. Operasyonun NATO'nun değil ABD'nin amaçlarını ve konumunu ön plana çıkardığı görülmektedir. Birinci bölümde, müdahaleyi ve müdahalenin yapıldığı dönemin uluslararası ortamını anlamaya yardım edeceği düşünülen, müdahale öncesindeki gelişmeler; ikinci bölümde, Kosova müdahalesinin niteliği ele alınarak, müdahalenin uluslararası hukuk, Kuzey Atlantik

Antlaşması ve insanî müdahale çerçevesinde değerlendirilmesi yapılmaktadır. Son bölümde ise, uluslararası sistem, aktörler ve güç ilişkileri çerçevesinde müdahalenin sonuçları üzerinde durulmaktadır.

I) MÜDAHALE ÖNCESİNDEKİ GELİŞMELER

A) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları, ABD ve Tehditler

Kosova sorunu birçok uluslararası kuruluş (Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, AGİT...) tarafından ele alınmıştır. Bu çerçevede, sorunun barışçı yollarla çözülmesi ve Kosova'ya daha geniş bir özerklik tanınması ön plana çıkmıştır. Ancak, soruna asıl "uluslararası" nitelik kazandıran, BM Güvenlik Konseyi'nin konuyu gündemine alması olmuştur. Sorunun uluslararası örgütlerin gündemine girmesinde ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Rusya'dan oluşan Temas Grubu'nun çabaları önemlidir (Blumi, 2001: 371).

BM Güvenlik Konseyi'nin müdahale öncesinde Kosova sorununa yönelik olarak dört kararı¹ söz konusudur: Birincisi, 31 Mart 1998'de aldığı 1160 sayılı karardır. Bu kararda, bir yandan Sırp polis güçleri, öte yandan sivillere karşı güç kullandığı gerekçesiyle UÇK kınanmıştır. Ayrıca, Kosova Arnavutları liderliğine bütün terörist faaliyetlerini sonlandırma ve Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ne politik çözüm için gerekli adımları derhal atması çağrısında bulunulmuştur. Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin Temas Grubu ile işbirliği halinde diyalog yoluyla sorunu çözmesi istenmiştir. Aynı zamanda, Temas Grubu üyelerinin dışişleri bakanlarının görüşleri çerçevesinde, onların isteğiyle, Kosova dahil olmak üzere Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ne silah ambargosu uygulanmasına karar verilmiştir. Bu kararın da, BM Antlaşması'nın VII. Bölümü çerçevesinde hareket ederek alındığı belirtilmiştir.²

İkincisi, 23 Eylül 1998 tarihli 1199 sayılı karardır. Bu karar çerçevesinde, Kosova'da sorunun gittikçe daha kötü bir hal almasının bölgede barışa ve güvenliğe yönelik tehdit oluşturduğu, her iki tarafın da yaşanacak insani felaketi önlemek için gerekli tedbirleri alması gerektiği belirtilmiştir. Böylece, taraflar ön koşulsuz olarak derhal ateşkes sağlamaya çağrılmıştır. Burada, daha önce alınan 1160 (1998) sayılı karara göndermede bulunularak politik çözüm için tarafların gerekli tedbirleri alması gerekliliği yinelenmiştir. Ayrıca, uluslararası kuruluşların ve diğer devletlerin temsilcilerinin Kosova'daki durumu gözlemlemek için bölgeye girmelerinin hiçbir şekilde engellenmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, Kosova Diplomatik Gözlem Komisyonu'nun kurulması kararlaştırılmıştır.³ Hemen bu karar sonrasında NATO Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ne kuvvet kullanma tehdidinde bulunmuştur. Aslında burada sözü edilen bu ilk tehditlerin NATO çerçevesine taşınmasından önce

ABD Temsilciler Meclisi'nin 11 Temmuz 1995'te alınan kararlarında yer aldığı görülmektedir (Alpkaya, 1999: 2). Bu da, NATO gündemini belirlemede ABD'nin etkisini göstermektedir. Bir diğer kuvvet kullanmaya dayanan NATO tehdidi de, daha sonra, 30 Ocak 1999'da Kuzey Atlantik Konseyi'nin açıklaması çerçevesinde gerçekleştirmiştir (Weller, 1999: 222).

Güvenlik Konseyi'nin üçüncü kararı ise 1203 sayılı ve 24 Ekim 1998 tarihli'dir. Bu çerçevede de daha önce alınan kararlara göndermede bulunulmuş ve alınan bu kararların uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Yine Kosova'daki durumun bölgede barış ve güvenlik için tehdit olma niteliğinin devam etmekte olduğu ifadesine de yer verilmiştir. AGİT Kosova Denetleme Misyonu'nun (*Kosova Verification Mission-KVM*) kurulmasına karar verilmiştir. Karara göre, NATO tarafından bir "hava izleme misyonu" oluşturulacaktır.⁴

17 Kasım 1998 tarihli 1207 sayılı karar Güvenlik Konseyi'nin müdahale öncesinde aldığı dördüncü karardır.⁵ Burada da önceki kararlarda belirtilen hususların altı çizilmiştir.

Bütün bu kararlardaki ortak noktalara bakıldığında, Temas Grubu ve AGİT'in rolünün ön plana çıkarıldığı, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin göz önünde bulundurulduğuna ve alınan kararların BM Antlaşması'nın VII. Bölümü çerçevesinde alındığına yapılan vurgu görülmektedir. Ancak, bir başka göze çarpan nokta da, BM Güvenlik Konseyi'nin bu kararlarının hiçbirinde herhangi bir devlete ya da devletler grubuna, uluslararası örgüte kuvvet kullanma yetkisi verilmemiş olmasıdır.

B) Rambouillet Konferansı

Bu konferans 6 Şubat 1999'da Paris yakınlarındaki Rambouillet Şatosu'nda yapılmıştır. Toplantı için ABD'de herhangi bir yerin değil de buranın seçilmiş olmasının Avrupalı devletlerin ABD olmadan da bölgesel sorunlar konusunda sorumluluk alabileceklerini göstermeye yönelik bir tercih olduğu söylenebilir.

Barış için geçici bir anlaşma yapılması için toplandığı belirtilen Rambouillet Konferansı'nda aslında Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin dağılıp sürecinin yönetilmesi çabalarının söz konusu olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, toplantının üç ana tema etrafında şekillendiği söylenebilir: Uluslararası aktörlerin rollerindeki değişim, uluslararası sistemin temel değerleri üzerinde mücadele ve uluslararası ilişkilerde tehdit ya da güç kullanımının meşruluğu (De La Gorce, 1999: 73).

1) Tepkiler

Böyle bir çerçevede, ABD'nin amacı, İngiltere'nin de desteğiyle, BM Güvenlik Konseyi'ne gitmeden -çünkü burada Çin ve Rusya'nın vetosuyla karşılaşacağını bilmektedir- Kosova'ya NATO müdahalesini gerçekleştirmektir. Rusya ise Yugoslavya

Federal Cumhuriyeti'ne herhangi bir müdahaleye açıkça karşı çıkmaktadır. Daha sonra, bu müdahalenin gerçekleştirilmesini engelleyemeyeceğini fark edince, en azından kontrol gücünü elinde tutmak istemiştir. Bu nedenle, kriz yönetiminin kolektif olarak, BM, AGİT ve Temas Grubu çerçevesinde, gerçekleştirilmesini talep etmiştir. Öte yandan, Fransa, uluslararası lider güç olma çabasıdadır. Bu bağlamda, ABD'nin BM Güvenlik Konseyi'ni Kosova sorunundan uzak tutarak NATO içinde karar alma girişimini bozmak istemiştir. İtalya'nın da, Fransa ile benzer amaçlarla, yani belirleyici uluslararası güç olma isteğiyle, hareket ettiği görülmektedir. Bu nedenle, Temas Grubu'nun içinde gerçekleşen karar alma aşamalarında etkisini korumak istemektedir (Weller, 1999: 212).

Görülüyor ki, Kosova sorunu üzerine gerçekleştirilen Rambouillet Konferansı Soğuk Savaş sonrası gelişen süreçte büyük güçlerin kendi aralarındaki mücadeleyi de ortaya koymaktadır. İlk Yugoslavya müdahalesi Avrupa güvenlik mimarisini çabalarının başarısızlığını ortaya koymuştu. Ancak, Kosova sorunu aracılığıyla bu yönde yeni bir deneme gerçekleştirilmek istenmiştir.

2) Görüşmeler ve Alınan Kararlar

Toplantıya, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti tarafı karşısında, Kosova Arnavutlarından İbrahim Rugova yerine UÇK lideri, 29 yaşında ve diplomaside deneyimsiz olan, Hashim Thaci ve yine UÇK'ya yakın bir parti olan Birleşik Demokrasi Hareketi (*United Democratic Movement*) davet edilmiştir. Rugova yerine Thaci'nin davet edilmesinin arkasında yatan neden Thaci'ye bazı koşulların daha rahat kabul ettirilebileceğinin düşünülmesidir (Weller, 1999: 227).

İngiltere ve Fransa dışişleri bakanlarınca ortak başkanlık yapılan toplantıya, Temas Grubu'na üye ülkelerinin dışişleri bakanları, AB Komisyonu temsilcileri ve diğer kuruluşların temsilcileri de katılmışlardır.

Bu süreçte, Temas Grubu tarafından atanan üç müzakerecinin ön planda olduğu görülmektedir: ABD'den Christopher Hill, AB'den Wolfgang Petritsch, Rusya Federasyonu'ndan Boris Mayorski. Ayrıca, bu müzakerecilere eşlik eden ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan Jim O'Brian'ın başkanlığında bir uzman grubu da yer almaktadır (Weller, 1999: 228).

İşte böyle bir ortamda gerçekleştirilen toplantıda alınan kararlarda, Yugoslavya'nın toprak bütünlüğüne yapılan vurgu önemlidir. Bunun dışında, taraflar derhal ateşkes yapmaya çağırılmışlardır. Üç yıllık geçici bir anlaşma yapılması da varılan kararlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, Kosova için esası bir özerklik öngörülmüştür. Bu kararlar arasında NATO ve uluslararası kuruluşların Yugoslavya Federal Cumhuriyeti topraklarına yerleşmesi gibi egemen bir devletin kabul edemeyeceği koşullar da yer almıştır (Weller, 1999: 225). Bu nedenle ve doğal olarak, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti bu kararları kabul etmemiştir. Kosovalı Arnavutlara

gelince, onları temsil eden Thaci de, başlangıçta, anlaşma için öne sürülen bu kararları kabul etmek istemedi çünkü Kosova'nın BM ve NATO yönetimine bırakıldıktan sonra durumunun ne olacağı belirsizdi.

Kosova tarafı da bu kararları kabul etmeyince müttefikler, özellikle ABD, zor durumda kaldı. Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin bu şartları kabul etmeyeceğini çok iyi bilen ABD'nin amacı, Kosova tarafının bu anlaşma hükümlerini kabul etmesini sağlayarak, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti ile anlaşmanın diplomatik yollarının tükendiğini göstermekti. Oysa bu noktada Thaci'nin de kabul etmeye yanaşmaması bu planları bozuyordu. Bunun üzerine Temas Grubu'nun kararına göre 20 Şubatta bitmesi gereken görüşmeler üç gün uzatıldı. Bu üç günlük süreçte de, Kosova Arnavutları tarafının üç yıllık geçici yönetim sonunda referandum, adaletli ve özgür seçim yapılması isteği kabul edilerek kararlara eklendi. Böylece, UÇK anlaşmayı kabul ettiğini bildirdi (Falk, 1999: 850).

22 Martta Richard Holbrooke'un Yugoslavya Federal Cumhuriyeti ile anlaşmayı kabul ettirmeye yönelik ikna görüşmelerinden sonuç alınmadığı gibi, Belgrad Parlamentosu üstelik bu öne sürülen geçici antlaşmayı red kararı aldı (Falk, 1999: 848).

Sonuçta, NATO Genel Sekreteri Javier Solana, 23 Mart 1999'da, bütün diplomatik yolların tükenmesi ve çabaların sonuçsuz kalması dolayısıyla Avrupa Yüksek Müttefik Komutanı (SACEUR) General Wesley Clark'ı hava operasyonu başlatması için yönlendirdiğini açıkladı (Weller, 1999: 236).

II) KOSOVA MÜDAHALESİ ÜZERİNE DEĞERLENDİR-MELER

A) Müdahalenin Niteliği

Sırp askerî ve paramiliter güçlerine karşı 24 Mart 1999 günü başlayan NATO müdahalesi 11 hafta süren bir hava operasyonudur (Kay, 2002: 151). Bu operasyon daha önce gerçekleştirilen Bosna operasyonundaki gibi sınırlı bir nitelik taşımamaktadır. ABD liderliğindeki NATO uçakları, yalnızca sorunun yaşandığı Kosova'daki değil, Belgrad ve kuzeydeki kentler dahil olmak üzere bütün Yugoslavya topraklarındaki hedefleri bombalamıştır. Bu hava bombardımanı, Yugoslavya'nın altyapısı çökertilmiştir: Doğalgaz istasyonları, rafineriler, köprüler, fabrikalar, medya kuruluşları hedef alınmıştır.

Burada, ABD, ilk kez, yalnızca bir hava bombardımanı ile bir savaş kazanacağını göstermek istemiştir (Strohmeyer, 2001: 46). Bunu da başararak hegemon güç olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, BM Güvenlik Konseyi'ni devreden çıkararak uluslararası hukuk dışında nasıl rahat hareket edebileceğini, uluslararası hukuk kurallarını ihlal edebileceğini göstermiştir.

B) Uluslararası Hukuk Çerçevesinde

Uluslararası hukukun başlıca kaynaklarından olan BM Antlaşması'nın 2. maddesinin 4. fıkrasına göre devletlerin bir başka devletin toprak bütünlüğüne veya siyasî bağımsızlığına karşı BM amaçları ile bağdaşmayacak şekilde kuvvet kullanma ya da tehdidinde bulunmaları yasaklanmıştır. Bu yasağın istisnası BM Antlaşması'nın 51. maddesi çerçevesinde düzenlenmiştir. Buna göre, devletler ancak içlerinden birine ya da birilerine silahlı bir saldırı durumunda münferiden ya da kolektif meşru müdafaa hakkına sahip olabilecektir.⁶

Ayrıca, BM Güvenlik Konseyi, 39. maddede belirtildiği gibi, bir saldırı olması veya uluslararası barış ve güvenliğin bozulması ya da tehdit edilmesi durumunda BM Antlaşması'nın VII. Bölümü çerçevesinde silahlı güç kullanımını da içeren önlemlere başvurulabileceğine karar verebilecektir. Ancak, kendisinin hazır askerî gücü olmadığından, VII. Bölüm çerçevesinde⁷ bir yandan BM üye devletlerinden askerî güç isteyebilir, öte yandan bir devlete ya da devletler grubuna kuvvet kullanma yetkisi verebilir. Nitekim, BM Antlaşması'nın 53. maddesine göre, BM Güvenlik Konseyi bölgesel örgütlere de kuvvet kullanma yetkisi verebilmektedir.⁸

Bütün bu hükümlerin ötesinde davranarak, NATO, Kosova müdahalesini BM Güvenlik Konseyi'nin yetkilendirmesi olmadan başlatmıştır. Dolayısıyla, NATO'nun Kosova müdahalesi uluslararası hukuka aykırıdır. Ancak, NATO bu müdahalesiyle sadece BM Antlaşması'nı değil, aşağıda açıklanacak nedenlerle, kendi kurucu antlaşmasını da ihlal etmiştir.

C) Kuzey Atlantik Antlaşması Çerçevesinde

NATO'nun kurucu antlaşması olan Kuzey Atlantik Antlaşması'nın (4 Nisan 1949) 1. maddesinde, Birleşmiş Milletler Antlaşması'na göndermede bulunularak, tarafların herhangi bir uyuşmazlığı uluslararası barış, adalet ve güvenliği tehlikeye sokmadan çözmesi ve BM'nin amaçlarına ters düşecek şekilde kuvvet kullanımında ya da kullanma tehdidinde bulunamayacakları öngörülmektedir (NATO El Kitabı, 2001: 523). Oysa, Kosova müdahalesi öncesinde NATO'nun Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ni iki kez tehdit ettiği görülmüştür.

NATO Antlaşması'nın 5. ve 6. maddelerinde, ortak savunma bağlamında teşkilatın görev alanı amaç ve alan bakımından sınırlı olarak tanımlanmıştır. Öncelikle, 5. madde çerçevesinde, müttefiklerden birine yönelik silahlı bir saldırı durumunda, bu saldırının üyelerin hepsine yönelik olarak değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Böyle bir durumda, BM Antlaşması'nın 51. maddesinde öngörülen münferiden ya da kolektif meşru müdafaa hakkının kullanılacağı belirtilmektedir. Bu çerçevede, kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli önlemlerle üyelerin birbirlerine destek olacakları vurgulanmaktadır. Ancak, böyle bir silahlı saldırı olduğu ve bu konuda hangi

önlemlerin alındığı konusunda BM Güvenlik Konseyi'nin bilgilendirilmesi öngörülmektedir. Böylece, Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliği korumak adına gerekli önlemleri aldıktan sonra, bu alınan tedbirlere son verebileceği belirtilmektedir (NATO El Kitabı, 2001: 524). Kosova müdahalesine bir de bu açıdan baktığımızda bu maddeye de aykırı davranıldığı ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, NATO Antlaşması'nın 6. maddesinde, teşkilatın coğrafi açıdan görev alanı tanımlanmıştır. Buna göre görev alanı, üye ülkelerin sınırları dahil olmak üzere, Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde kalan topraklar, Akdeniz'deki adalar olarak sınırlanmıştır (NATO El Kitabı, 2001: 524).

İşte Kosova müdahalesi ile hem coğrafi olarak hem de NATO Antlaşması'nda belirtilen amaçlar bakımından alan dışılık söz konusu olmaktadır. Bunun anlamı, NATO'nun Kosova hava harekâtının kendi kurucu antlaşmasını da ihlal ettiği.

Bütün bu aykırılıklara, ihlallere, NATO çerçevesinde, bir açıklama getirilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda, NATO'nun Kosova müdahalesinin, Soğuk Savaş sonrasında Sovyetler Birliği tehdidinin ortadan kalkmasıyla, kabul edilen yeni stratejik belgeler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Gerçekte, NATO'nun önce Kasım 1991'de Stratejik Konsept'i ve daha sonra Nisan 1999'da Yeni Stratejik Konsept'i kabul ederek, görev alanını genişlettiği görülmektedir. Böylece, üyelere tehdit oluşturan terörizm, etnik ve dinsel çatışmalar dolayısıyla NATO müdahalede bulunabilecektir (Kay, 2004: 261).

Buna karşılık, sözü edilen stratejik belgelere dayanılarak NATO'nun Kosova'ya müdahalesinin savunulmasına iki açıdan karşı çıkılabilir: Birincisi, bu yeni stratejik konseptler NATO Antlaşmasına aykırıdır. NATO Antlaşması'nda belirtilen alanlara ek olarak yeni alanlar yaratılmıştır ve bunun yapılabilirliği antlaşmada hiçbir şekilde öngörülmemektedir. Ayrıca, BM Antlaşması'nın 103. maddesine göre, BM Antlaşması ile diğer uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlülüklerin çatışması söz konusu olduğunda, BM Antlaşması hükümlerine öncelik verileceği belirtilmektedir.⁹ Yani, NATO sonradan kabul ettiği konseptlerinden doğan yükümlülükleri ile kurucu antlaşmasından doğan yükümlülükleri arasında çatışma olması durumunda, yine BM Antlaşması'na öncelik vererek ona göre hareket etmek zorundadır. Böylece, NATO'nun stratejik konseptlerini de BM Antlaşması'na aykırı olmayacak şekilde yorumlaması ve uygulaması gerekmektedir. İkincisi, stratejik konseptlere dayanılarak müdahaleyi açıklamak kabul edilse bile, NATO'nun kendisine yeni görev alanları yarattığı Yeni Stratejik Konsept'i 24 Mart'ta başlayan müdahaleden daha sonra Nisan 1999'da kabul edilmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde de NATO'nun müdahalesini hukuki çerçevede savunmak olanaklı görülmemektedir.

Sonuç olarak, hangi perspektiften bakılırsa bakılsın, NATO'nun Kosova müdahalesi kendi kurucu antlaşmasına da aykırıdır. Müdahaleyi açıklamada dayanak olarak gösterilmeye çalışılan stratejik konseptler de NATO Antlaşması ile çatışmaktadır.

D) İnsanı Müdahale Çerçevesinde

NATO'nun Kosova hava harekâtının uluslararası hukuka uygun olmadığı yukarıdaki açıklamalardan açıkça anlaşılabilir. Ancak bu harekâtın, ayrıca "insanı müdahale" kapsamında değerlendirilerek meşru kabul edilmekte olduğu görülmektedir (Charney,1999: 834). Bu görüşlere de bazı noktalardan karşı çıkmak olanaklıdır.

Öncelikle, Kosova sorunu yaşanan bir ilk değildir. Dünyanın pek çok bölgesinde Kosova'da yaşananlara benzer sorunlar yaşanmıştır ve yaşanmaktadır. NATO'nun sadece istediği yerlere müdahale etmesi bu gerekçenin inandırıcılığını ortadan kaldırmaktadır. Zaten, insanı müdahale BM Antlaşması'nın kuvvet kullanma yasağının bir istisnasını oluşturmamakta, her olay kendi koşulları içinde değerlendirilerek, belki mazeret sebebi olarak kabul görebilmektedir. Her halde, insanı müdahalenin bir hak olarak kabul edilmesinin ve kullanılmasının sonuçta uluslararası hukukun kötüye kullanılmasına neden olabileceği yadsınamaz (Charney, 1999: 836).

Öte yandan, artık koşulların değiştiği, yeni tehditlerin ortaya çıktığı ve bu bağlamda da uluslararası toplumun insanı müdahale yapılması taraftarı olduğu ileri sürülmektedir. Ancak, gerçekten de uluslararası toplum devletlerin kuvvet kullanmalarını istemekte midir? Bu konuda uluslararası, hatta yalnızca NATO üyeleri arasında bile, konsensüs bulmak zordur. Bunun yanında, bir de etikten bahsedilmektedir. Etik insanı müdahalelerin açıklayıcısı olarak kullanılmaktadır (Kay, 2004: 264). Ancak, bu çeşit gerekçeler kötüye kullanılmaya açıktırlar. Bir de, zayıf devletler böyle bir düzenlemeden zararlı çıkabilirler.

Son olarak, insanı gerekçelerle müdahalesine meşruiyet bulmaya çalışan NATO'nun Kosova müdahalesi ile kendisi tarafından insan hakları ihlalinde bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede, NATO ABD uçaklarının liderliğinde yaptığı hava operasyonunu 15 bin fit yükseklikten gerçekleştirerek, sivil insanların yaşamlarını önemsememiştir (Kay, 2004: 264). NATO askerlerinin zarar görmemesini ve yaşam hakkını herşeyden üstün gördüğünü ortaya koymuştur. Ayrıca, savaş sonrasında, NATO'nun Kosova müdahalesi ile insan hakları ihlallerinde bulunduğu gerekçesiyle Yugoslavya'nın Uluslararası Adalet Divanı'na başvurduğu görülmektedir. Nitekim Mart-Nisan arasında 1000 sivilin ölmesi ve 4500 sivilin de yaralanması söz konusudur. Ancak Yugoslavya bu başvurulardan bir sonuç alamamıştır.¹⁰

Görülüyor ki, NATO'nun Kosova harekâtının insanı müdahale adı altında haklı gösterilmesi çabaları sağlam bir zemine dayanmamaktadır. Müdahalenin meşruluğu her bakımdan tartışmaya açıktır. Uluslararası hukuk kurallarının ihlali, hukukun üstünlüğü kavramına önemli derecede zarar vermiştir.

III) ULUSLARARASI SİSTEM, GÜÇ İLİŞKİLERİ VE AKTÖRLER ÇERÇEVESİNDE MÜDAHALENİN SONUÇLARI

A) Birleşmiş Milletler 1244 Sayılı Kararı ve Kosova'nın Durumu

BM Güvenlik Konseyi, 10 Haziran 1999'da, Çin'in çekimserliğine rağmen, 14 lehinde oy ile 1244 sayılı kararı kabul etti. Bu karar çerçevesinde, yine Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin toprak bütünlüğüne vurgu yapıldı. Kosova'ya "esaslı özerklik" tanınması öngörülmüştür. Bu özerklik, örtülü bir bağımsızlık olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bölgedeki durumun barış ve güvenliği tehdit ettiği gerekçe gösterilerek, bir yandan, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nin Kosova üzerindeki baskısına son vermesi ve askerî ve paramiliter güçlerinin çekilmesi; öte yandan, UÇK'nın ve diğer silahlı Arnavut gruplarının silahsızlandırılması gereği belirtilmiştir.¹¹

Ayrıca, Kosova'da istikrarı sağlamak amacıyla, BM çerçevesinde hem uluslararası bir sivil varlık hem de uluslararası bir askerî varlık oluşturulmasına karar verilmiştir.¹² Böylece, bu karara dayanarak, *Kosovo Force (KFOR-Kosova Gücü)* ve *United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK-BM Kosova Geçici Yönetim Misyonu)* oluşturulmuştur. Böylece, ABD'nin gerektiğinde burada bölgeye müdahalesine açık kapı bırakılmıştır.

1) Kosova Gücü (KFOR)

KFOR (*Kosovo Force*), oluşumuna NATO'nun da katıldığı, BM uluslararası askerî gücüdür. KFOR'a NATO üyesi 23 ülke ve NATO üyesi olmayan 12 ülke katılmıştır.¹³ Daha sonra NATO dışından Rusya'nın da katılımıyla bu sayı 13'e çıkmış ve KFOR'a destek veren ülkeler toplamda 36 olmuştur. Askerî alanda en büyük katkı ABD tarafından yapılmıştır.¹⁴

Rusya'nın KFOR'a katılımı Helsinki Anlaşması ile kabul edilmiştir. Bu çerçevede, Rusya'nın varlığının 2850 askerî geçmeyeceği belirtilmiştir. Katılım düzeyinin toplam KFOR kapasitesine göre zamanla azaltılacağı da eklenmiştir.¹⁵

Başlangıçta 50000 olan asker sayısı 17500 civarına indirilen¹⁶ KFOR'un kuruluş amacı Kosova'da güvenli bir ortam oluşturmak ve bunun devamını sağlamak olarak belirtilmiştir. Ancak Kosova'da varlığı devam eden KFOR'un bu amaçları çerçevesinde varlığı tartışmalı hale gelmektedir. Nitekim KFOR bölgede güvenliği sağlamak ve farklı etnik gruplar arasında çatışmaları önlemede yetersiz kalmaktadır. Son dönemde, 17-19 Mart 2004'te Kosovalı Arnavutlar tarafından Sıplara karşı gerçekleştirilen şiddet olaylarında KFOR'un tepkisi buna bir örnektir. Bu uluslararası güvenlik gücü olaylara tepkisiz kalmıştır (Gerasimov ve Temiashov, 2004: 114).

2) Kosova Geçici Yönetim Misyonu (UNMIK)

UNMIK (*United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*) BM'nin yine 1244 sayılı kararına dayanılarak oluşturulan uluslararası sivil varlıktır. UNMIK, Kosova'da esaslı bir özerklik sağlanıncaya kadar, bölgede sivil yönetimi, adaleti, demokratikleşmeyi, yeniden yapılanma ve ekonomik kalkınmayı sağlamakla görevlidir. Bu çerçevede, demokratikleşme konusunda AGİT'in, yeniden yapılanma ve ekonomik kalkınma alanlarında ise AB'nin desteğiyle hareket etmesi söz konusudur.¹⁷

Bu bağlamda Kosova'daki siyasal gelişmelere bakıldığında, 24 Eylül 2000'de gerçekleştirilen Yugoslavya Federal Cumhuriyeti serbest seçimlerinde M. Vojislav Kostunica liderliğindeki muhalefetin iktidarı ele geçirdiği görülmektedir. Kostunica da Kosova'nın statüsünün BM Güvenlik Konseyi'nin 1244 Sayılı kararı çerçevesinde belirleneceğini ifade etmiştir (Dérens, 2001: 34). Bu açıklama, zaten Batılı devletlerin desteğiyle işbaşına gelen Kostunica'nın onların belirlediği yoldan ayrılmayacağını bir göstergesi sayılabilir.

15 Mayıs 2001'de imzalanan Kosova Geçici Öz-Yönetim Anayasal Çerçevesi¹⁸ UNMIK yönetmeliği dikkate alınarak hazırlanmış ve bütün bölümlerde bu kuruluşa atıfta bulunulmuştur. Öyle ki, siyasal yapının bütün birimleri mevcutken, UNMIK gümrük hizmetlerinden hakim ve savcıların görevlendirilmesine kadar hemen her alanda yetkili bir birim olarak görülmüştür.¹⁹ Öte yandan, bir bölümünde de, bu Anayasal Çerçeve'de yer alan hiçbir hüküm ya da ifadenin KFOR'un görevlerini yerine getirmesini etkileyemeyeceği ve engelleyemeyeceği belirtilmektedir.²⁰ Bu durum, Kosova'da geçici olarak yerleştiği belirtilen UNMIK'in ve KFOR'un -asker sayısı azaltılsa da- burada yönetimi bırakma niyetinde olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Kosova'nın bugünkü durumuna bakıldığında, UNMIK ve KFOR'a rağmen, dış yardımla ayakta duran, ekonomik olarak çökmüş bir Kosova ile karşılaşılmaktadır. İşsizlik en önemli sorunlardandır. Arnavutların Sırp karşıtı eylemleri ve kendi aralarında çatışmaları söz konusudur (Dérens, 2003: 18; Gerasimov ve Temiashov, 2004: 115). Öte yandan, mafyalaşma hız kazanmıştır (Samary, 2000: 19). Bu iki uluslararası sivil ve askerî oluşumun bölgedeki varlığına rağmen Kosova güvenli olmaktan ve demokrasinin yerleşeceği bir yer olmaktan uzaktır.

B) Tepkilerin Dönüşümü

NATO'nun BM Güvenlik Konseyi kararı olmadan Kosova'ya müdahalesine bazı NATO üyesi ülkeler ve üyesi olmayan ülkelere karşı çıktığı görülmüştür. Bu çerçevede, NATO dışında özellikle Rusya'nın tepkisi ön plana çıkmıştır. Nitekim, NATO ülkeleri Kosova müdahalesinde ABD ile birlikte davranırken, Rusya tepkisini uygulamada da göstermiştir.

Müdahale öncesinde, Rusya NATO ile bir yakınlaşma içindeydi. Bu bağlamda, Mayıs 1997'de NATO ile "NATO-Rusya Kurucu Senedi"ni imzalamıştır. Bu anlaşma ile "NATO-Rusya Daimî Ortak Konseyi" oluşturulmuş ve çalışmalarına Temmuz 1997'de başlamıştır. Bunu takip eden süreçte, Mart 1998'de Rusya NATO çerçevesinde bir diplomatik görevli de atamıştır. Ancak, NATO'nun Kosova'ya müdahalesi ile bu olumlu gelişmeler durdurulmuştur. Müdahale başlar başlamaz Mart 1999'da Daimî Ortak Konsey'in çalışmaları askıya alınmıştır (Weitz, 2000: 1543).

Ancak, müdahale esnasında tepkili davranan ve böylece NATO ile ilişkilerini durduran Rusya, müdahale sonrasında tam tersi bir tavır göstermiştir. Bu durumu, bölgede gelişmeleri engelleyemediğini gören Rusya'nın en azından gelişmelerin içinde yer alarak söz sahibi olmak amacıyla olduğu söylenerek açıklanabilir.

Böylece, Rusya da NATO üyesi ülkelerin yaptığı gibi operasyon sonrası kurulan askerî oluşum olan KFOR'a asker göndermiştir.²¹ Ayrıca, Daimî Ortak Konsey de çalışmalarına başlamıştır. Öte yandan, Mayıs 2000'de NATO çerçevesinde gerçekleştirilen Dışişleri Bakanları toplantısında ilişkilerde tekrar Kosova operasyonu öncesindeki olumlu seyre dönülmüştür. Bu toplantıda, taraflarca işbirliği yapma iradesi ortaya koyulmuştur. Yine Mayıs 2002'de Roma'da yapılan NATO-Rusya toplantısında da olumlu adımlar atılmıştır. Daimî Ortak Konsey'in varlığına son verilirken, bunun yerine NATO-Rusya Konseyi oluşturulmuştur. Bu Konsey'in, Avrupa-Atlantik güvenliği konularında, karar alma, danışma, konsensüs oluşturma, işbirliği ve uygulama gibi uygulamaları olmasına karar verilmiştir (Gerasimov ve Temiashov, 2004: 119).

Bütün bu gelişmeler gösteriyor ki, Avrupa ülkeleri gibi Rusya da, NATO çerçevesinde kendi güvenlik ve çıkar algılamaları ile belirleyici olan ABD karşısında etkisiz kalmaktadır. ABD'nin strateji belirleme ve uygulama konusunda egemenliğine karşı koyamamaktadır. Kendi çıkarlarına uygun olmayan gelişmelere tepki gösterse de engelleyememekte ve sonuçta ABD ile ters düşmemeye önem vermektedir. Böylece, Rusya gibi, Kosova müdahalesine karşı olup da engelleyemeyen bütün aktörler, tepkilerini, önce ya da sonra, desteğe dönüştürmek zorunda kalmışlardır.

SONUÇLAR

NATO'nun Kosova müdahalesinden bazı sonuçlar çıkarmak olanaklıdır:

Öncelikle, ABD, bu müdahale ile, Avrupa ile Orta Asya'da Hazar Bölgesi arasında geçiş yolu üzerinde bulunan Balkanlar'a yerleşerek enerji hatlarının geçişini denetimi altına almıştır. Kosova'da Ferizaj kenti yakınlarında kurduğu Bondsteel üssü ile buraya yerleşmiştir.

Soğuk Savaş sonrasında geçiş süreci yaşayan Balkanlar'da, uluslararası sistemin yeniden yapılandığı bir süreçte, ABD etkin, hegemon güç olduğunu göstermiştir.

Sonra, NATO'nun kurumsal başarısızlığını hem müdahalenin niteliği açısından, çünkü insanî felâketi önleme gerekçesiyle müdahale eden NATO'nun hava operasyonu insanî savaş hukukuna aykırı olarak sivil hedefleri vurmuştur, hem de müdahalenin sonuçları açısından, çünkü sorun hâlâ devam etmektedir, ortaya koymuştur.

Öte yandan, ABD ilk kez yalnızca hava operasyonu ile bir savaşı kazanabileceğini göstererek gücünü ortaya koyarken, aynı zamanda diğer büyük devletlerin güçsüzlüğünü de açığa çıkarmıştır. Bu bağlamda, kendi öncelikli stratejilerini NATO çerçevesine taşıyarak, muhalefete rağmen, onlara "çok taraflı" nitelik kazandırabilmiştir. Diplomasisi ile, Yunanistan gibi savaşa karşı olanları ikna edebilmiştir. Bu müdahale, böylece, NATO'nun ABD'nin çıkarları doğrultusunda hareket ettiğinin Soğuk Savaş sonrası örneği ve göstergesi olmuştur.

NATO'nun varlığı ve amaçları konusunda yapılan tartışmaları da boşa çıkarmıştır. Üyelerin, her ne kadar, NATO dışında, Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği'ni güçlendirme niyetini taşısalar da, uygulamada bunu başaramadıkları ve ABD ile hareket ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla, müdahale öncesinde Rambouillet Konferansı çerçevesinde belirginleşen güç mücadelesi ve etkin güç olma çabaları sonuçsuz kalmıştır.

NATO üye devletleri ABD ile bu şekilde birlikte hareket ederken, buna karşılık, ABD, çıkarları doğrultusunda gerekli gördüğünde, NATO'yu devre dışı bırakabileceğini göstermiştir.

Son olarak, Kosova müdahalesi, varlıkları ve uygulamaları ile uluslararası meşruiyet alanı oluşturmaları bakımından, hem BM'nin hem de NATO'nun rolünü sorunsallaştırmıştır.

SONNOTLAR

- ¹ Bkz. BM Güvenlik Konseyi'nin Kosova Konusunda Kararları, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/>, (20.04.2005).
- ² BM Güvenlik Konseyi 1160 Sayılı Kararı için bkz. <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1160.pdf>, (20.04.2005).
- ³ BM Güvenlik Konseyi 1199 Sayılı Kararı için bkz. <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1199.pdf>, (20.04.2005).
- ⁴ BM Güvenlik Konseyi 1203 Sayılı Kararı için bkz. <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1203.pdf>, (20.04.2005).
- ⁵ BM Güvenlik Konseyi 1207 Sayılı Kararı için bkz. <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1207.pdf>, (20.04.2005).
- ⁶ BM Antlaşması, <http://www.un.org/french/aboutun/charter.htm>, (20.04.2005).
- ⁷ BM Antlaşması'nın VII. Bölümü, <http://www.un.org/french/aboutun/charte/chap7.htm>, (19.04.2005).
- ⁸ BM Antlaşması, <http://www.un.org/french/aboutun/charter.htm>, (20.04.2005).
- ⁹ BM Antlaşması, <http://www.un.org/french/aboutun/charter.htm>, (20.04.2005).
- ¹⁰ Bu konuda bkz. Uluslararası Adalet Divanı Kararları, http://www.icjci.org/cijwww/cpress.com/Cpress1999/cpresscom9933_cyus_19990602.htm, (13.05.2005).
- ¹¹ BM Güvenlik Konseyi 1244 Sayılı Kararı için bkz. <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1244.pdf>, (20.04.2005).

- ¹² BM Güvenlik Konseyi 1244 Sayılı Kararı için bkz. <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1244.pdf>, (20.04.2005).
- ¹³ NATO üyesi olanlar Belçika, Bulgaristan, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Litvanya, Lüksemburg, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, Türkiye, İngiltere, ABD'dir. NATO üyesi olmayanlar ise Arjantin, Avusturya, Azerbaycan, Ermenistan, Finlandiya, Gürcistan, İrlanda, Fas, İsviçre, İsveç, Ukrayna, Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Bu konuda bkz. "Nations Contributing to KFOR", <http://www.nato.int/kfor/kfor/nations/default.htm>, (15.04.2005).
- ¹⁴ ABD'nin KFOR'a katkısı için bkz. <http://www.nato.int/kfor/kfor/nations/usa.htm>, (15.04.2005).
- ¹⁵ Rusya'nın KFOR'a katılımı için bkz. <http://www.kfor/kfor/documents/helsinki.htm>, (15.04.2005).
- ¹⁶ Bu konuda bkz. http://www.nato.int/docu/review/2003/issue4/turkish/art3_pr.html, (20.04.2005).
- ¹⁷ Bu konuda bkz. <http://www.unmikonline.org/intro.htm>, (15.04.2005).
- ¹⁸ Bu konuda bkz. Kosova Geçici Öz-Yönetim Anayasal Çerçevesi, http://www.unmikonline.org/pub/misc/FrameworkPocket_TUR.pdf, (15.04.2005).
- ¹⁹ Bkz. Kosova Geçici Öz-Yönetim Anayasal Çerçevesi, http://www.unmikonline.org/pub/misc/FrameworkPocket_TUR.pdf, (15.04.2005), s. 15.
- ²⁰ Bkz. Kosova Geçici Öz-Yönetim Anayasal Çerçevesi, http://www.unmikonline.org/pub/misc/FrameworkPocket_TUR.pdf, (15.04.2005), s. 30.
- ²¹ Rusya'nın KFOR'a katılımı konusunda bkz. <http://www.nato.int/kfor/kfor/documents/helsinki.htm>, (15.04.2005).

KAYNAKÇA

- ALPKAYA, Gökçen (Haziran 1999), "NATO'nun Kosova Müdahalesi", *Tartışma Metinleri 15*, <http://www.politics.ankara.edu.tr/~alpkaya/kosova.htm>, (Erişim tarihi: 10.05.2005), pp. 1-17.
- BLUMI, Isa (2001), "Kosovo: From the Brink-and Back Again", *Current History*, Vol. 100, No.649, pp. 369-374.
- CHARNEY, Jonathan I. (October 1999), "Anticipatory Humanitarian Intervention in Kosovo", *American Journal of International Law*, Vol. 93, No. 4, pp. 834-841.
- CLARK, Howard (2001), "Civil Resistance in Kosovo", *Slavic and East European Journal*, Vol.45, No. 4, pp. 793-795.
- DE LA GORCE, Paul-Marie (Eté 1999), "L'OTAN et le Kosovo", *Confluences- Méditerranée*, No.30, pp. 69-74.
- DÉRENS, Jean-Arnault (Janvier-Février 2001), "Au Kosovo, la revanche des modérés", *Manière de Voir, Le Monde Diplomatique*, Vol. 55, pp. 33-35.
- DÉRENS, Jean-Arnault (Février 2003), "Le précédent contesté de l'intervention au Kosovo", *Le Monde Diplomatique*, pp. 18-19.
- FALK, Richard A.(1999), "Kosovo, World Order and the Future of the International Law", *American Journal of International Law*, Vol. 93, No. 4, pp. 847-857.
- FRANKS, Thomas M. (1999), "Lessons of Kosovo", *American Journal of International Law*, Vol.93, No. 4, pp. 857-860.
- GERASİMOV, İakov; TEMİASHOV, Andrei (2004), "Kosovo: Five Years Later", *International Affaires*, Vol. 50, No. 3, pp. 114-120.

- KAY, Sean (April 2002), "Air Power and Allied Action: The Lessons of Modern War", *Contemporary Security Policy*, Vol. 23, No. 1, pp. 149-156.
- KAY, Sean (August 2004), "NATO, the Kosovo War and Neoliberal Theory", *Contemporary Security Policy*, Vol. 25, No. 2, pp. 252-279.
- SAMARY, Catherine (Novembre 2000), "Double Défi Pour le Nouveau Pouvoir de Belgrade", *Le Monde Diplomatique*, pp. 18-19.
- STROHMEYER, Hansjörg (2001), "Collapse and Reconstruction of A Judicial System: The United Nations Missions in Kosovo and East Timor", *American Journal of International Law*, Vol. 95, No. 1, pp. 46-63.
- WEITZ, Richard (2000), "Russian-Western Relations After Kosovo: Where Do We Go From Here?", *Europe-Asia Studies*, Vol. 52, No. 8, pp. 1543-1547.
- WELLER, Marc (1999), "The Rambouillet Conference on Kosovo", *International Affairs*, Vol. 75, No.2, pp. 211-251.
- INTERNATIONAL CRISIS GROUP (ICG) (2001), *After Milosevic, A Practical Agenda for Lasting Balkans Peace*, ICG Press, Brüksel.
- NATO El Kitabı (2001), Brüksel.
- UNITED NATIONS (1995), *Crisis in the Balkans*, Research Papers, No. 22, New York.
- BM Antlaşması'nın VII. Bölümü, <http://www.un.org/french/aboutun/charte/chap7.htm>, (Erişim tarihi: 19.04.2005).
- BM Antlaşması, www.un.org/french/aboutun/charter.htm, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- BM Güvenlik Konseyi'nin Kosova Konusunda Kararları, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/>, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- BM Güvenlik Konseyi 1160 Sayılı Kararı, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1160.pdf>, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- BM Güvenlik Konseyi 1199 Sayılı Kararı, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1199.pdf>, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- BM Güvenlik Konseyi 1203 Sayılı Kararı, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1203.pdf>, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- BM Güvenlik Konseyi 1207 Sayılı Kararı, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1207.pdf>, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- BM Güvenlik Konseyi 1244 Sayılı Kararı, <http://www.un.org/french/peace/kosovo/res1244.pdf>, (Erişim tarihi: 20.04.2005).
- KFOR'a Katılan Ülkeler, "Nations Contributing to KFOR", <http://www.nato.int/kfor/kfor/nations/default.htm> (Erişim tarihi: 15.04.2005).
- ABD'nin KFOR'a Katkısı, <http://www.nato.int/kfor/kfor/nations/usa.htm>, (Erişim tarihi: 15.04.2005).
- Rusya'nın KFOR'a Katılımı, <http://www.kfor/kfor/documents/helsinki.htm>, (15.04.2005).

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ YAYIN KURALLARI

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (GÜİİBF) Dergisi 1999 yılından beri "Hakemli Dergi" statüsünde dört ayda bir yayınlanmaktadır.

Dergiye gönderilen yazılar, başka bir yerde yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Yazılar yayınlanmak üzere kabul edildiği takdirde GÜİİBF Dergisi bütün yayın haklarına sahiptir. Yayınlanan yazılardan alıntı yapılması durumunda, kaynak belirtilmesi zorunludur. Yayınlanmış yazının tamamının tekrar yayın hakkı derginin iznine bağlıdır.

Yayın kuralları hakkında daha ayrıntılı bilgiye <http://www.dergi.iibf.gazi.edu.tr> adresinden ulaşabilirsiniz.

YAYIN İLKELERİ

GÜİİBF Dergisinin yazı dili Türkçe'dir. Herhangi bir yabancı dilde yazılmış yazılar yayınlanmamaktadır. Fakültemiz bünyesinde bulunan İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Ekonometri, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Maliye ve Uluslararası İlişkiler alanlarının kapsamına giren tüm konulardaki çalışmalar dergimizde yayınlanabilir. Daha önce, ulusal ya da uluslararası kongre ya da sempozyumlarda sunulmuş ve özeti yayınlanmış çalışmalar, bu nitelikleri belirterek gönderilebilir.

Gönderilecek yazılarda uyulması gereken ilkeler şöyle sıralanabilir : Dil ve anlatım bilimsel ölçülere uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır. Çalışma, iyi tanımlanmış bir problematiğe dayanmalı ve başlıklar bu problematikle uyumlu olmalıdır. Yararlanılan kaynaklar, çalışmanın kapsamını yansıtacak zenginlik ve yeterlikte olmalıdır. Verilen Türkçe ve İngilizce özetler, çalışmanın amacını, yöntemini, kapsamını ve temel bulguları kapsamalıdır. Çalışmada istatistiksel yöntem ya da yöntemler kullanılıyorsa, bunun gerekçesi belirtilmeli ve uygulama sistematigi en uygun şekilde verilmelidir. Yazı, yazım kurallarına uygun olmalıdır.

YAZININ YAYINLANMA SÜRECİ:

Yazılar, yayın kuruluna gelmeden önce kurallara uygun yazılıp yazılmadığı kontrol edilir; eksik ya da yanlış belirlendiğinde, düzeltilmesi için bir Ön Değerlendirme Formu ile yazara iade edilir. Yazar tarafından düzeltilerek geri gönderilen yazılar için yayın kurulu tarafından üç hakem belirlenir. Üç hakemden gelecek rapor doğrultusunda; yazının yayın portföyüne alınmasına, alınmamasına ya da düzeltme istenmesine karar verilir. Durum yazara en kısa sürede bildirilir. Yazardan düzeltme istenmesi durumunda, düzeltmenin en geç 1 ay içinde yapılarak dergiye ulaştırılması gerekmektedir. Düzeltilmiş metin, gerekli görüldüğü hallerde değişiklikleri isteyen hakemlerce tekrar incelenebilir. Yayın portföyüne alınan yazılar Yayın Kurulunun belirlediği sıraya göre yayınlanır.

GÜİİBF Dergisinin yazı dili Türkçe'dir. Herhangi bir yabancı dilde yazılmış yazılar yayınlanmamaktadır. Yazılar A4 kağıda, sayfanın bir yüzüne, üst 5,5 cm, alt 5,5 cm, sağ 4,3 cm, sol 4,3 cm cilt payı sıfır (0), cilt payı yeri sol kenar boşluklu yazılmalı, Microsoft Word 2000 ya da sonrası yazılım programı ile Times New Roman yazı karakteri ve toplam 6 bin sözcüğü (ya da 20 sayfayı) geçmeyecek şekilde dört kopya halinde (yazıların üç kopyasında kimlik bilgileri bulunmamalıdır) ve 3,5"lik bir diskete ya da bir CD'ye kaydedilerek, yazışma adresine gönderilmelidir: *

Günay KANDEMİR

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 06500 Beşevler / ANKARA

adresine gönderilmelidir. Yazarlar ünvanlarını, görev yaptıkları kurumları, haberleşme adreslerini, telefon numaralarını ve e-posta adreslerini ayrıca bildirmelidirler.

YAZININ BAŞLIĞI

Büyük harf, 12 punto, kalın, 1 satır aralıklı ve kağıdın ortasına yazılmalıdır. Yazı ile ilgili teşekkür yazılacaksa, yazının başlığının son sözcüğünün üstüne konulan (*) şeklindeki işareti sayfanın sonuna ve yazarların bilgisinden sonra yazılabilir.

MAKALENİN YAZARI/LARI

Yazı bir yazarlı ise, yazarın adı yazının başlığının bir satır altına, sağ tarafa yanaşık; ad küçük, soyad büyük harfle, 10 punto ve normal (İtalik ve kalın değil) yazılmalı. Soyad üzerine konulan şeklindeki yıldız işareti (parantez içine alınmayacak) sayfanın sonuna da konularak bilgiler; akademik ünvan, üniversite, fakülte(yüksek okul), bölüm ve e-posta adresi sırasında, aralarına virgül konularak 8,5 punto ile normal yazılmalı.

Yazar sayısı iki ise, yazarların ad ve soyadları yine başlığın 1 satır altına, birincisi sola ve ikincisi sağa yanaşık ve yukarıda belirtilen şekilde bir ve iki yıldız kullanarak yazılmalı.

Yazar sayısı üç ise, yazarların ad ve soyadları yine başlığın 1 satır altına, birincisi sola, ikincisi ortada, üçüncüsü sağa yanaşık ve yukarıda belirtilen şekilde sırası ile yazılmalı.

Yazar sayısı üçten fazla ise yukarıda belirtilenlere uygun bir düzen oluşturulmalıdır.

ÖZETLER

Yazının ilk sayfasında, yazar/lardan 1 satır altta Türkçe özet (150-200 kelimelik), altında İngilizce başlıklı İngilizce özet (150 -200 kelimelik)ve her bir özeten altına beş adedi aşmayan anahtar kelimeler / keywords olmalıdır. Özetler 10 punto, 1 satır aralıklı ve İtalik yazılmalıdır. İngilizce özeten başlığı da 10 punto, 1 satır aralıklı, kalın ve italik yazılmalıdır. Türkçe (İngilizce) başlığın 1 satır altında; bir sekme ile yazılmış **Özet (Abstract)** başlığı olmalı, bunun 1 satır altında bir sekme ile özet metni başlamalıdır.

Anahtar Kelimeler / Keywords özeten 1 satır alta 10 punto, normal ve yukarıdaki gibi sola yanaşık yazılmalıdır. Anahtar Kelimeler / Keywords, özeller sözcükler dışında küçük harfle başlamalıdır. Anahtar Kelimeler / Keywords sayısı her bir özet için en çok 5 adet olmalıdır. Özet ve Abstract sözcükleri yazının başlığı ile 1 satır aralıklı italik, kalın ve 10 punto ile yazılmalıdır.

GİRİŞ

Keywords' lerden iki satır alta, **GİRİŞ** başlığı ve giriş metninin ilk cümlesi bir sekme içeriden, 11 punto, Tam satır aralıklı 14 nk değerinde yazılmalı ve sol yanında numara bulunmamalıdır.

Not: Örnek makaledeki paragraf değerleri baz alınacak.

YAZININ METNİ

Yazının başlıkları, rakam- harf - rakam düzeninde numaralandırılmalı; I), II)... şeklindeki ana başlıklar büyük harf, 11 punto, kalın ve 1 satır aralıklı; alt başlıklar 11 punto, kalın, ilk harfleri büyük harf olmak üzere küçük harf, normal ve 1 satır aralıklı yazılmalı. Metnin kendisi de 10 punto ve tam satır aralıklı 14 nk değerinde yazılmalıdır. Başlıklarla metin (önceki metin de dahil) arasında 1,5 satır aralık bulunmalıdır.

Göndermeler

Göndermeler dipnotlar şeklinde değil, metin içinde ilgili yere açılacak parantezlerle yapılmalıdır. Parantez içindeki sıralama şu şekilde olmalıdır: Yazar(lar)ın soyadı (kurumun adı -varsa kısa adı), kaynağın yılı, sayfa numarası ya da numaraları.

Yazarlar, dipnot şeklindeki açıklamalardan mümkün olduğu kadar kaçınmalı; yazılacaklar metin içerisinde ifade edilmeye çalışılmalıdır. Eğer dipnot verilecekse, metin içinde ilgili sözcüğün sağ üst köşesine sıra numarası verilmeli, aynı numara ile **SONUÇLAR** metninden hemen sonra, 10 punto, 1 satır aralığı ile yazılmalı. Verilen dipnotlar **SONNOTLAR** (10 punto, kalın, sola yanaşık) başlığı altında, **SONUÇLAR**'ın son satırı 2 satır aralıklı; ilk satırı, **SONNOTLAR** başlığı ile 1,5 satır aralıklı yazılmalıdır.

Formüllerini Numaralandırma

Metin içerisinde kullanılan formüllere (1), (2),... şeklinde verilecek numaralar ilgili formülün en sağında yer almalıdır. Formüllere yapılan göndermeler formül numarası ile yapılmalıdır. Formül numarası verilmişken, "aşağıdaki formül" ya da "yukarıdaki formül" gibi ifadelerden kaçınılmalıdır.

SONUÇLAR

SONUÇLAR başlığı ile yazı metninin bitiş cümlesi 2 satır aralıklı, bir sekme içeriden, büyük harf, kalın, normal ve 11 punto yazılmalıdır. **SONUÇLAR**'ın metin kısmı, bir sekme içeriden, 11 punto ve tam satır aralıklı yazılmalıdır. Bu kısmın başlığında **SONUÇLAR** dışında başka bir başlık ve bu başlığın soluna da herhangi bir numara ya da harf yazılmamalıdır.

EKLER

Tablo, Şekil ve Grafik gibi normal yazı dışındakilerin çok olması durumunda Tablo, Şekil ve Grafik için başlıklar; EK Tablo: 1 EK Şekil: 7 ya da EK Grafik: 5 şeklinde yazılmalı, **EKLER**, **SONNOTLAR**'dan sonra **KAYNAKÇA**'dan önce verilmelidir. Bunlara metin içinde yapılan göndermelerin mutlaka, EK Tablo:1 EK Şekil: 7 ya da EK Grafik: 5 şeklinde yapılmalıdır.

KAYNAKÇA YAZIMI

Kaynakça bölümü, çalışmanın en sonunda yer almalıdır. **KAYNAKÇA** başlığı sayfanın ortasına, 10 punto, kalın ve büyük harf ile yazılmalı. **KAYNAKÇA** başlığı ile kaynakların ilk satırı 1 satır aralıklı yazılmalı. Yazarların soyadları büyük harf olmalı ve başa yazılmalı. İkinci satır bir sekme içeriden başlamalıdır. Soyadlarına göre harf sırasında, 8,5 punto, 1 satır aralıklı yazılmalıdır.

KAYNAKÇADA VE METİN İÇİNDE KAYNAK GÖSTERMELER (Türkçe ve yabancı kaynaklar için)

KİTAPLAR

a) Tek yazarlı kitap:

Kaynakçada: ATAKAN, Kemal. (2003), *Çevre Sorunları ve Türkiye*, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Atakan, 2003: 28-30).

Kaynakçada: HULL, J. C. (2000), *Options, Futures, and Other Derivatives*, 4th Ed. Prentice-Hall, New York.

Metin içindeki göndermede: (Hull, 2000: 40)

b) İki yazarlı kitap:

Kaynakçada: ÖÇAL, Tezer ve Çolak, Ö. Faruk. (1999), *Para Teori ve Politikası*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Öçal ve Çolak, 1999: 85)

Kaynakçada: HIRST, Paul and GRAHAME, Thomson. (1996), *Globalization in Question*, Polity Pres, London.

Metin içindeki göndermede: (Hirst ve Grahame, 1996: 12-25)

c) İki yazarlı kitap:

Kaynakçada: ÖNDER, İzzettin; TÜREL, Oktar; EKİNCİ, Nazım ve SOMEL, Cem. (1993), *Türkiye'de Kamu Maliyesi, Finansal Yapı ve Politikalar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Metin içindeki göndermede: (Önder vd., 1993: 45).

Kaynakçada: PRITCHETT, S. Travis; SCHMIT, Joan T.; DOERPINGHAUS, Helen I. and Athearn L. James. (2002), *Risk Management and Insurance*, Thomson Learning Custom Publishing, Ohio.

Metin içindeki göndermede: (Pritchett vd., 456)

d) Derleme içinde :

Kaynakçada: ARICI, Kadir. (2003), "Sosyal Yardım Hakkı", *Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri- Seçme Yazılar*, (Ed.) E.Tuncay Kaplan ve Bülent Bayat, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayını, Ankara, ss. 29-51.

Metin içindeki göndermede: (Arıcı, 2003: 32)

Kaynakçada: NIBLETT, R. and WALLACE, W. (Eds.). (2001), *Rethinking European Order: West European Responses*, Palgrave, Basingstoke.

Metin içindeki göndermede: (Niblett ve Wallace, 2001)

Kaynakçada: GHAI, Dharam.(1998), "Yapısal Uyum, Küresel Bütünleşme ve Sosyal Demokrasi", *Piyasa Güçleri ve Küresel Kalkınma*, (Ed.) R. Prendergast ve F. Stewart, (Çev.) İdil Eser, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, ss. 48-70.

Metin içindeki göndermede: (Ghai, 1998: 52-65)

MAKALELER

Aşağıda farklı nitelikteki (Türkçe ve yabancı) makalelerin metin içinde yazılış biçimleri örneklerle gösterilmiştir:

a) Tek yazarlı makale :

Kaynakçada: NİŞANCI, Murat. (2003), "Hanehalkı Harcamalarının Engel Eğrisi Analizi: 1994: Türkiye Kentsel Kesim Örneği", *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt : 8, No : 23, ss. 155-166.

Metin içindeki göndermede: (Nişancı, 2003: 158)

Kaynakçada: FEINBERG, Robert M. (1992), "Hysteresis and Export Targeting ", *International Journal of Industrial Organization*, Vol. 10, No : 4, pp. 679-684.

Metin içindeki göndermede: (Feinberg, 1992: 681)

b) İki yazarlı makale :

Kaynakçada: ATAYER, Ç. ve TASLAK, S. (1998), "Çevre kalitesi ve Çevre Kalite Maliyetleri", *Standart Dergisi*, Cilt : 37, No : 4, ss. 76-83.

Metin içindeki göndermede: (Atayer ve Taslak, 1998: 77-80)

Kaynakçada: VANDERGEEST, P. and BUTTEL, F. (1998), "Marx, Weber and Development Sociology", *World Development*, Vol. 16, No : 6, pp. 312-331.

Metin içindeki göndermede: (Vandergeest, 1998: 314- 328)

c) İkiiden çok yazarlı makale :

Kaynakçada: ÖZAĞ, Filiz; ATAN, Murat ve KAYA, Semiha. (2003), "Dış Ticaret Rejimindeki Değişimlerin

İthalatın Fiyat ve Gelir Esneklikleri Üzerine Etkisi", *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt : 5, Sayı : 3, ss. 29-43.

Metin içindeki göndermede: (Özağ vd., 2002: 39).

Kaynakçada: PORTERS, A., BLITZER, S. and CURTIS, J. (1986), "The Urban Informal Sector in Uruguay : Its Internal Structure, Characteristics, and Effects", *World Development*, Vol. 14, No :6, pp. 727-741.

Metin içindeki göndermede: (Porters vd., 1982: 738)

YAZARI BELLİ OLMAYAN RESMİ, ÖZEL YAYINLAR, RAPORLAR VB.

Kaynakçada: DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI. (2000), *Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, DPT Yayınları, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (DPT, 2000: 74)

ÇEVİRİ ESERLER

Kaynakçada: MCNEILL, William. (2004), *Dünya Tarihi*, (Çev.) Alaeddin Şenel, İmge Kitabevi, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (McNeill, 2004: 135)

TEZLER

Kaynakçada: BULUT, Erol. (1998), *Turizmin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Ekonomik Etkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Bulut, 1998: 13).

Kaynakçada: REEVE, T. A. (1998), *Essays in International Trade*, Ph. D. Thesis, Harvard University.

Metin içindeki göndermede: (Reeve, 1998: 40-75)

BİLDİRİ

Kaynakçada: KILIÇKAPLAN, Serdar. (1998), "Uluslararası Rekabet Gücünün Ölçülmesinde AKÜ (Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük) İndeksine Alternatif Bir Yaklaşım", *DİE, Araştırma Sempozyumu '98 Bildiri Özetleri*, ss. 134 -143, 23-25 Kasım, Ankara.

Metin içindeki göndermede: (Kılıçkaplan, 1998: 52).

İNTERNET KAYNAKLARI

Kaynakçada: HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI. (2000), "Aylık İstatistikler", <http://www.hazine.gov.tr/yayin.htm> (12.04.2004).

Metin içindeki göndermede : (Hazine Müsteşarlığı, 2000)

Kaynakçada: SEVER, Ayşegül, "Turkey and Syrian-Israeli Peace Talks in the 1990's", *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 5, No: 3, September 2001, http://www.ciaonet.org/olj/meria/meria01_sea01.html (15.06.2004).

Metin içindeki göndermede: (Sever, 2001)

Metin içinde kaynak göstermede karşılaşılabilecek değişik durumlar aşağıdaki gibi örneklendirilebilir :

....Özkan (1999a: 87-90; 1999b: 5-9).

....(Tekeli, 2003: 23-25; Algan, 2004: 65-67).

....hesaplanmıştır(DİE, 2000: 56).

Kaynağın tamamına göndermede: (Karan, 1990) ya da (Karan, 1990: Bölüm IV)

Kaynakçada aynı yazarın alt alta gelen çalışmaları:

Tekrar eden yazarın adı için çizgi kullanılmamalı, yazarın adı aynen yazılmalıdır.

Kaynakçada ve metin içinde birden fazla sayfa gruplarını gösterme:

Kaynakçada: BOCHNER, S. (1966), *The Role of Mathematics in the Rise of Science*, Princeton University Press, Princeton, pp. 4, 23-36, 45-50, 67.

Metin içindeki göndermede: (Bochner, 1966: 30,48)

Kaynakçada makale yazma ile ilgili yukarıda örnekleri ile belirtilenler dışında karşılaşılan durumlarda, orijinal kaynağın üzerindeki gösterimler kullanılabilir.

TABLO, ŞEKİL, GRAFİK İLE İLGİLİ

Tablo, şekil, grafik ve resim için, eğer alıntı yapılmışsa, kaynak mutlaka belirtilmelidir. Gösterilecek kaynak, tablo, şekil, grafik ve resmin hemen altında, 4 karakter içeriden, 10 punto, 1 satır aralıklı, normal, tablo, şekil, grafik ve resmin boyutunu aşmamalıdır. Alta yazılacak diğer bilgiler kaynaktan sonra yukarıdaki özelliklere uygun olmalıdır. Tablo metin bitiminden 1 satır alta başlamalıdır. Yazarlar tablo, şekil, grafik, resim ve formül için kullandıkları program ya da modülleri bildirmelidirler.